

Ludzie w podróży – od starożytności do dzisiaj

Uczeń wie na zakończenie cyklu lekcji

Sieć komunikacyjna

W starożytnym Rzymie w roku 312 p.n.e. na polecenie konsula Klaudusza Appiusa zbudowana została pierwsza droga krajowa Via Appia w celu ułatwienia dostaw z Orientu do Rzymu. Dzięki nowej drodze podróz z Rzymu do dzisiejszego Brindisi nad Adriatykiem trwała ok. 15 dni. W całym imperium zbudowano sieć dróg. W II w.n.e. osiągnęła ona ok. 10.000 kilometrów i docierała do wszystkich prowincji. Najważniejszymi drogami morskimi pozostawały jednak drogi morskie, podróz którymi była szybsza ale też bardziej niebezpieczna. Statki ówczesnie kursowały z reguły wzdłuż wybrzeża.

Dzięki drogom Rzymianie mogli:

- bezpieczniej i szybciej transportować towary w całym imperium
- szybciej wysyłać legiony w rejon walk
- przekazywać wiadomości

Religia

Ważnym powodem mobilności w średniowieczu była religia. Zgodnie z legendą w IX w. kości św. Jakuba zostały odkryte przez pewnego pasterza w Santiago de Compostella. Dzięki temu miasto stało się ważnym miejscem pielgrzymek i utrzymuje swoją popularność do dzisiaj. Już w XI i XII wieku przez Europę podróżowali do tam liczni pielgrzymi. Obok Santiago ważnymi miejscami pielgrzymek był Rzym oraz grób Jezusa w Jerozolimie. Podejmowano jednak także liczne krótkie pielgrzymki do ważniejszych miejsc kultu, które powstawały w całej Europie. W świecie muzułmańskim, przynajmniej raz w życiu każdy wierzący powinien udać się z pielgrzymką do Mekki, tak znany Hadż. W Mekce znajduje się święte miejsce zwane Kaaba.

Czego nie ma w podręczniku...

Wiele dzisiejszych tras pielgrzymek było używanych przez wcześniejsze kultury oraz religie. Np. w starożytności wierzono, że **Santiago de Compostella** znajduje się na zachodnim krańcu ziemi. Dlatego też było ono miejscem pielgrzymek dla Rzymian czczących boga Janusa. Także dla druidów celtyckich było to święte miejsce. Natomiast **Kaaba** zanim stała się świętym miejscem dla muzułmanów, był miejscem kultu różnych arabskich bogów,

Drogi handlowe w okresie nowożytnym

Nowoczesne drogi handlowe istniały w Azji na długo przed „odkryciem” ich przez Europejczyków. Już w XIV w. Chińczycy po raz pierwszy dotarli do Afryki. W ten sposób powstał ogromny obszar handlowy, który rozciągał się od Zatoki Perskiej i Morza Czerwonego aż do Azji Południowo-Wschodniej oraz Chin. Podróże morskiej arabskich i chińskich kupców umożliwiały zmieniające się w ciągu roku wiatry monsunowe. Od XVI w. handel w tym regionie coraz bardziej był dominowany przez Europejczyków

Najważniejsze miasta handlowe

- Kalkuta (Indie)
- Malakka (Półwysep malajski)
- Ormuz (zatoka perska),
- Aden (Arabia)
- Mogadyszun i Kilwa (Afryka Wschodnia).

Mobilność – nauka i technika

W XVI – XVIII w. wielu młodych szlachciców podejmowało w Europie podróże w celu kształcenia (tzw. grand tour). Także późniejsze ekspedycje zamorskie jak np. Jamesa Cooka służyły celom naukowym. W tym czasie większość nowości technicznych pochodziła z Europy. Dzięki nowym technologiom jak np. maszynie parowej wyraźnie skrócił się czas podróży. Także informacje potrzebowały coraz mniej czasu by obiecały świat. Mimo, że Europejczycy dominowali w owym czasie na świecie, także oni podlegali wpływom innych kultur. Kontakty między kulturami były nie do uniknięcia.

Czas podróży koleją z Londynu do Manchesteru

1820	30 godzin
1845	6 godzin
1910	4 godziny
heute	2 ¼ godziny

Uczeń potrafi po zakończeniu cyklu lekcji: cele i kompetencje

Temat 1.

Uczniowie potrafią przedyskutować i porównać znaczenie i cele przyświecające mobilności w różnych epokach w Europie, potrafią przedstawić możliwości podróżowania wcześniej i dziś na przykładzie sieci dróg rzymskich, mobilności z powodów religijnych, sieci handlowych w Azji i Afryce oraz podróży w celu kształcenia.

Uczniowie potrafią przeczytać, zrozumieć i zbadać zawartość mapy historycznej według podanych kryteriów, potrafią opisać zawartość mapy własnymi słowami.

Temat 2.

Uczniowie potrafią uzasadnić przemiany mobilności w odniesieniu do zmiany możliwości technicznych, potrafią opisać, zbadać porównawczo oraz ocenić przemiany mobilności z perspektywy różnych grup społecznych.

Uczniowie potrafią sformułować ocenę mobilności w różnych epokach według podanych kryteriów.

Uczniowie potrafią oddać zawartość tekstu oraz źródeł własnymi słowami według podanych kryteriów, potrafią wyjaśnić terminy fachowe.

Literatura, linki, wycieczki

Planet Wissen, Geschichte der Reisen, https://www.planet-wissen.de/gesellschaft/tourismus/geschichte_des_reisens/index.html

Wykaz źródeł:

Cha, Sung Jik Railroads in 19th Century Europe : Great Britain, France, Germany, and Russia
<https://www.zum.de/whkmla/sp/0910/csj/csj1.html#ihs>

Przebieg cyklu lekcji

Temat 1

Ludzie w podróży – od starożytności do dzisiaj. Na ile podróże wpływają na życie ludzi?

Metoda: karty pracy, praca w parach. Czas 45 min.

I. Wprowadzenie (Załącznik 6.1)

Impuls od nauczyciela i krótkie wprowadzenie dla uczniów.

„Angielski arystokrata Richard Boyle podróżował na początku XVIII w. po Włoszech. Po swoim powrocie nakazał zbudować budynek zwany Chiswick House. Wyjaśnijcie, na ile podróż po Włoszech wpłynęła na architekturę tego budynku.”

Załącznik 1. Chiswick House

Na podstawie ilustracji (Załącznik 6.1, IL. 1, str. 248) uczniowie wskazują jaki był wpływ na budynek. Zastanawiają się z jakiego czasu i jakiej kultury pochodzą trzy pozostałe budynki. Czy to są tylko wpływy włoskie?

II. Rozwinięcie (praca w parach, Załącznik 6.2 i 6.3)

Uczniowie przeglądają następujące materiały:

- osie czasu na stronach 240, 242, 244, 246 i 248.
- mapę na str. 241
- mapę Hodiusa (Załącznik 6.2)

Załącznik 2. Mapa świata Hodiusa ok. 1625

Następnie opracowują kartę pracy (Załącznik 6.3).

III. Podsumowanie

Uczniowie prezentują wyniki swojej pracy w klasie. Następnie dyskutują o temacie lekcji: „Podróż w nieznanne – godny pochwały duch odkrywcy czy niepotrzebne ryzyko dla własnej załogi?”

*Zadanie dodatkowe:

Przeanalizuj ilustrację na str. 240. Wskaż, jakie elementy odzieży i wyposażenia wskazują, że chodzi o grupę podróżnych. Zastanów się, z jakiego powodu podróżni przybyli do Florencji.

Temat 2

Mobilność od starożytności do dzisiaj – zwiedzanie galerii (Galery Walk)

Metoda: przygotowanie plakatu, praca w grupach. Czas. 90 min.

I. Wprowadzenie

Impuls: „Wskażcie powody, które skłaniały ludzi, by podejmować dalekie i niebezpieczne podróże? “

Uczniowie powinni wskazać m.in. na następujące powody: wojna, handel, odkrycia nieznanych lądów, nauka, przyjemność i urlop. Nie każdy z tych powodów była równie ważny w różnych epokach. By wskazać jakie powody podejmowania podróży były szczególnie istotne w poszczególnych epokach przygotowane zostaną cztery plakaty.

Wskazówka.

Jeśli zadane zostało zadanie dodatkowe do pierwszego tematu, odpowiedź na nie powinna być zaprezentowana na początku lekcji do tematu 2)

II. Rozwinięcie (Praca w grupach)

Kolejność działań:

1. Uczniowie dzieleni są na 4 grupy i czytają następujące rozdziały:
Grupa 1. Sieć komunikacyjna warunkiem mobilności, str. 242-243.
Grupa 2. Mobilność z powodów religijnych, str. 244-245.
Grupa 3. Mobilność łączy kontynenty, str. 246-247.
Grupa 4. Mobilność od XVIII w. do XXI w., str. 248-249.
2. Uczniowie opracowują Zad. 1 (Zał. 6.4, karta pracy do plakatów),
Do ustrukturyzowania i nadania kryteriów porównawczych służą następujące pytania: kiedy, kto, z kim, dokąd, dlaczego, jakie były skutki.
3. Uczniowie opracowują Zad. 2.. (Zał. 6.4, karta pracy do plakatów).
4. Prezentacja plakatów (spacer po galerii / Gallery Walk w dwóch rundach)

W klasie ustawione zostają 4 stacje, na których pokazane zostaną opracowane plakaty. Z każdej grupy połowa uczniów pozostaje przy plakacie jako eksperci. Druga połowa uczniów są zwiedzającymi galerię i oglądają plakaty innych grup oraz zadają pytania ekspertom. Każdy z nich wypełnia zadania w trakcie chodzenia po galerii (Zał. 6.5. karta pracy do zwiedzania galerii). Po obejrzeniu przez połowę uczniów wszystkich plakatów, następuje wymiana. Dotychczasowi eksperci zmieniają się w zwiedzających galerię, a zwiedzający galerię wracają do swoich plakatów i rozpoczyna się druga runda (po 10-15 minut na rundę).

III. Podsumowanie

Wyniki zostają podsumowane i przedyskutowane w klasie, charakteryzowane są różne motywacje do podróży. Porównane zostają podobieństwa i wskazane różnice.

*Zadanie dodatkowe

Sformułuj odpowiedź na pytanie: Ludzie w podróży – od starożytności do dzisiaj. Na ile podróże wpływają na życie ludzi? Odwołaj się co najmniej do trzech z omawianych na plakatach tematów.